

ZPRAVODAJ

č.123

*Spokojené Velikonoce
a příjemné prožití jara*

duben 2012

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),

Zuzana Holancová (zuzana.holancova@centrum.cz),

Soňa Neumannová a Dana Velebová

Kresby: Marie Tvrdková

Tisk: Tiskárna J+H, Praha 2

Techn. zpracoval: Jan Heřmánek

Internet: www.czsos.cz/hortiklub

Příroda hranice nezná

Vzpomeňme na tažné ptáky! Jak uletí i tisíce kilometrů na svá zimoviště a žádné hranice jim v tom nezabrání. Nepotřebují žádný cestovní pas ani celní povolení. Letí si svobodně, kam je příroda volá a na jaře se zase vracejí. I medvěd či rys, který se u nás už také opět objevuje, přechází si bez povolení – hranice nehranice.

A stejné je to i s rostlinami. Jen kolik druhů u nás zdomácnělo a dnes už u některých ani původ nevystopujeme. Například brambory, bez nichž si už naši potravu ani neumíme představit, byly přivezeny až z Ameriky. A co takový bourec morušový - tomu k jeho pouti z domovské Číny stačila jen dutá hůl. A dnes je hedvábné vlákno známé na celé zeměkouli. Námí tolik oblíbené květiny našich babiček – muškáty – přicestovaly z jižní Afriky. Tulipány – nyní jeden z hlavních vývozních artiklů Holandska – pocházejí ze střední a jihozápadní Asie a jsou u nás doma už od 16. století. A takových příkladů by se našlo nepočítaně.

To jen my lidé jsme si kolem sebe nastavili ploty a kolem své země opevněné hranice. Však to není až tak dávno, co byl na naší západní hranici ostaný drát. Naštěstí se to alespoň v naší Evropě poslední dobou mění trochu k lepšímu. Ale bohužel jsou stále země, které mají kolem sebe ještě nejen ten ostaný drát, ale mnohdy je doplněn o minová pole. Ale nejsme snad také všichni my lidé stejnými dětmi naší Země jako zvířata a rostliny? Proč se nepoučíme od přírody? Kdo zabráni semínku, aby ho vítr, který naštěstí nezná žádné hranice, nezanesl do jiné země? Ta naše „modrá“ planeta je přece všech, co se na ní narodili. Mám v jednom svém atlasu mapy, kde jsou jen řeky, hory, moře, ostrovy, některá důležitá města, ale žádné vyznačené hranice. To je asi ta mapa naší přírody, která ví, kde je souš, kde voda, kde hora apod., kde je to úrodné a kde je příjemné. Pomyslné ani skutečné hranice, které se stejně v průběhu staletí mnohokrát měnily, prostě nebere na vědomí.

Škoda, že i lidé, také tvorové této přírody, se nedokáží po dobrém domluvit, aby svá území, svoje hranice, své politické názory nebo svá náboženství nehlídali se zbraní v ruce.

S. Neumannová

Kakosty

Není tomu tak dávno, co kakosty (*Geranium*) byly jen pro zasvěcené specialisty. To se ale v posledních letech našťestí podstatně změnilo, ba přímo nastala pravá „kakostová“ horečka. Začaly být konečně využívány všechny jejich dobré vlastnosti: rozmanitost, atraktivnost květů a listů, dlouhověkost, půdopokryvnost a k tomu všemu minimální nároky na péči a pěstování. Tím se kakosty stávají vpravdě nepostradatelným artiklem, zvláště v poslední době velmi žádaných bezúdržbových realizací zahrad. Váháte-li, čím doplnit záhon nebo skupinu trvalek, můžete se bez obav spolehnout na kakosty. Ty jsou vždy bezchybnou volbou při řešení zahrad a je jedno, zda se uplatní jako doprovodné rostliny např. majestátních straček (*Delphinium*) nebo ušlechtilých růží ve slunných trvalkových záhonech či jako dekorativní kvetoucí polštáře v suchých skalkách. Lze je také úspěšně použít jako půdopokryvné rostliny na rozlehlé plochy v polostínu vzrostlých stromů a nahradit tím problematicky udržovatelný trávník v těchto partiích.

Druhová a odrůdová rozmanitost kakostů je tak bohatá, že se najde vhodná odrůda prakticky pro jakoukoliv polohu. I proto má tato trvalka v zahradách už od nepaměti svoje místo. Kakosty byly dříve známy pod názvem „ptačí nůsky“. Vděčí za to svým nápadně dlouhým plodům, které svým tvarem připomínají čapí zobák. Také botanický název *Geranium* pochází z původně starořeckého slova „gérános“, což v překladu znamená pták jeřáb.

A nyní aspoň trochu historie. V prvním století našeho letopočtu pojmenoval tuto rostlinu lékař Dioscorides z Malé Asie, který sbíral rostliny do herbáře a popisoval je. Ve středověku byl u nás planě rostoucí kakost smrdutý (*Geranium robertianum*) důležitou léčivou rostlinou. Dokonce i v současnosti se stále používá v homeopatii. Jeho vzdálení příbuzní s většimi květy nacházejí hojně uplatnění v trvalkových záhonech. Jsou to velmi nenáročné rostliny a proto si vysloužily dlouhodobou popularitu mezi pěstiteli. Respektujete-li nároky jednotlivých druhů a vždy po několika letech trsy rozdělíte, abyste je zmladili, máte po starostech.

Pro rod *Geranium* jsou typické okrouhlé, dlanitě dělené až dlanitě sečné listy s úkroji dále dělenými nebo zpeřenými. Miskovitě otevřené květy s pěti korunními lístky vyrůstají na delších stopkách v úžlabních květenstvích. Některé mají barvu zářivou, jiné tlumenou, ale vždy to jsou tzv. studené barvy, tedy modré, šeříkově fialové, růžové a podobné odstíny.

Podle délky kvetení existují mezi kakosty velké rozdíly. Proto se vyplatí při nákupu rostlin věnovat pozornost údajům na etiketě. Zatímco mohutně se rozrůstající, jen 50 cm vysoký, kakost luční (*Geranium pratense*) 'Johnson's Blue' kvete od června do srpna, jeho zahradnická odrůda 'Brookside' bývá vysoká asi 70 cm a z jejích modrých květů se můžete těšit od května až do konce září! Podobně vysoká zahraniční odrůda 'Orion' kvete dokonce až do října.

Všechny druhy kakostů lučních milují slunná místa. Půda by měla být bohatá na živiny, rovnoměrně spíše mírně vlhká, jinak kakosty napadá padlí.

Na slunném stanovišti se daří také kakostu krvavému (*Geranium sanguineum*). Ale na rozdíl od předchozích miluje spíše sušší stanoviště. K nejkrásnějším odrůdám patří bílé kvetoucí, jen asi 30 cm vysoká odrůda 'Album'. Doporučení si také zaslouží odrůda 'Max Frei', která se vyznačuje kompaktním růstem a něžně karminovými květy. Zajímavá je kombinace právě této odrůdy s růžově kvetoucími růžemi.

K velmi oblíbeným kakostům patří také kakost cambridgeský (*Geranium x cantabrigiense*), zejména jeho stálezelená odrůda 'Biokovo' s nápadnými bílými květy s něžně růžovým nádechem.

Dalším a zároveň velmi atraktivním druhem je s hnědočervenými květy kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*). Květní lístky se stáčejí zpět ke kalichu, takže pestík a tyčinky z květu nápadně vyčnívají. Tento druh je také výbornou půdopokryvnou rostlinou, zejména pro polostinné plochy pod stromy a keři, kde může být i sušší půda. Na podobných stanovištích se také rozšiřuje samovýsevem. Doporučení zaslouhuje jeho odrůda 'Lily Lover'.

K méně známým druhům těchto trvalek patří i hybridy druhu *Geranium x oxonianum*. Tento druh vznikl křížením *G. anderii* a *G. versicolor*. Tyto nenáročné rostliny vytvářejí husté rozkvetlé koberce a hojně se vysemeňují a rozrůstají. Odrůda 'Claridge Druce' je schopna dokonce vytlačit ze záhonů i obtížné oddénkaté plevely. Kromě toho snáší tento kakost také hluboký stín a sucho.

Na slunnou skalku se hodí nízká odrůda kakostu sivého (*Geranium cinereum*) 'Balerina', právě tak jako zahraniční novinka 'Purple Pillow'. Dlouhá doba kvetení a dekorativní, tmavě žilkované purpurové květy jsou také atraktivní ozdobou květináčů a truhlíků nejen samotné, ale i v kombinaci s jinými trvalkami.

Mnohé odrůdy se kromě půvabných květů předvádějí také atraktivními listy. Patří k nim zejména kakost skvrnitý (*Geranium maculatum*) zahraniční odrůda 'Espresso'. Jméno odrůdy přesně vystihuje její charakteristický rys – kávově hnědé listy, které vytvářejí velmi zajímavý kontrast k jemně růžovým květům.

Měkce chlupaté, našedivělé listy jsou zase znakem kakostu šedého (*Geranium renardii*). Dejte tuto asi 40 cm vysokou rostlinu do popředí záhonu s např. šalvějí hajní (*Salvia nemorosa*), kosatci (*Iris*) a kavylem (*Stipa*) a uvidíte, jaký efekt vás čeká. Mimochodem všechny tyto druhy mají stejné požadavky na stanoviště, jinak bych vám to nenavrhovala.

Jak kakosty pěstovat:

1. Výběr místa – věnujte mu maximální pozornost podle jednotlivých druhů. Volbou správného stanoviště si zajistíte, že rostliny zůstanou zdravé, vitální a dobře porostou i pokvetou.
2. Opora – u vyšších druhů kakostů je nutná. Kakost vznešený i kakost luční mají sklon k poléhání, proto již na začátku vegetace zajistěte oporu.
3. Některé druhy, většinou ty časně kvetoucí, vyžadují po odkvětu hlubší sestřihnutí. Trsy tak zůstanou kompaktní a do podzimu ještě jednou vykvetou.
4. Trsy po několika letech rozdělíme, tím docílíme zmlazení rostliny a kompaktní růst. Nejvhodnějším obdobím k tomu je jaro, ale lze je dělit prakticky od května do srpna. Rozdělené části opět vsadíme, nejlépe do skupin po více kusech. Dělení trsů je nejjednodušší způsob množení rostlin vůbec.

Některé druhy kakostů, jejich výška a doba kvetení:

Kakost dalmatský (<i>Geranium dalmaticum</i>)	- 10 – 15 cm	- VII. – VIII.
Kakost Endressův (<i>Geranium endresii</i>)	- 30 – 50 cm	- VI. – IX.
Kakost himalájský (<i>Geranium himalayense</i>)	- 30 – 60 cm	- V. – VI.
Kakost oddenkatý (<i>Geranium macrorrhizum</i>)	- 20 – 30 cm	- V. – VII.
Kakost vznešený (<i>Geranium x magnificentum</i>)	- 40 – 60 cm	- VI. – VII.
Kakost luční (<i>Geranium pratense</i>)	- 50 – 120 cm	- VI. – VII.
Kakost arménský (černooký) (<i>G. psilostemon</i>)	- 60 – 120 cm	- VI. – VII.
Kakost šedý (Renardův) (<i>G. renardii</i>)	- 20 – 25 cm	- V. – VI.
Kakost krvavý (<i>Geranium sanguineum</i>)	- 10 – 50 cm	- VI. – VII.

Čerpáno z:

R.Lancaster: Oblíbené zahradní trvalky
V.Větvička a kol.: Trvalky
Král.Zahr.Spol.: Mrazuvzdorné trvalky
B.Hertle a kol.: Zahradní květiny

J.Knížková

Vajgélie – opomíjené krásky

Vajgélie patří bezesporu mezi naše nejvýznamnější keře ozdobné především květy ve škále od bílé přes růzovou k červenavé až karmínové. Ale také mají svůj význam i v barevné variabilitě listů. Bohatě kvetoucí keře vajgélií připomínají azalky, které také mohou nahradit v místech pro azalky nevhodných. Kvetou zpravidla velmi bohatě na přelomu jarního a letního období, a tak mohou v kvetení pokračovat po azalkách. Některé druhy dokonce kvetení opakují. V poslední době trh nabízí i celou řadu odrůd s atraktivním

zbarvením listů. Výběrem byly získány rostliny s barvou listů od zlatožluté, přes bronzovou, vínovou až po tmavě hnědočernou, samozřejmě kromě klasické zelené. A nechybí také oblíbené panašované odrůdy.

Rod *Weigela* byl pojmenován po německém botanikovi Christianu Ehrenfried von Weigelovi.

Patří do čeledi zimolezovitých (*Caprifoliaceae*) spolu s více než 10 druhy dalších, pocházejících z mírného pásma východní Asie, přesněji z Japonska, Koreje a severní Číny. Od poloviny 19. století byly mezi sebou botanické druhy kříženy, takže v současnosti pěstované odrůdy jsou výsledkem často poměrně složitého vzájemného křížení jednotlivých botanických druhů a jejich potomků. Šlechtěné odrůdy se vyznačují oproti druhům botanickým většinou sytější zbarvenými květy v širší barevné škále, bohatším kvetením a v poslední době i druhy s menším vzrůstem. Většina v současnosti pěstovaných odrůd je odvozena od botanického druhu *Weigela florida* (vajgélie květnatá), méně často od *W. praecox*. Odrůdy odvozené od *W. praecox* (vajgélie rané) se vyznačují ranějším kvetením ale někdy i slabší zimovzdorností.

Vajgélie jsou nenáročné na pěstování. Nejlépe se jim ale daří na slunném stanovišti chráněném před mrazivými větry, snášejí i přistínění – ovšem na úkor bohatosti kvetení. Půdu vyžadují propustnou, živnou, kyselou až slabě alkalickou, nepřilíš těžkou. Ideální je průměrně vlhké stanoviště, protože sucho snášejí špatně. Vajgélie prakticky netrpí žádnými chorobami ani škůdci, avšak v tuhých zimách mohou špičky výhonů některých kultivarů namrzat. Pokud špičky výhonů v zimním období namrznou, je vhodné je v předjaří zastříhnout.

Vajgélie jsou rostliny dlouhověké a proto včas začínáme provádět prosvětlovací řez, zvláště u více vzrůstných odrůd. Jinak též snesou radikální zmlazení a dobře obrostou.

Uplatnění vajgélií je poměrně široké, hodí se hlavně pro solitérní, případně skupinové výsadby, jak v neveřejných větších sadovnických projektech, tak i v malých zahradách. Používáme je také do volně rostoucích živých plotů. Ke stříhaným plotům je však nedoporučuji, sice dobře obráží, ale připravíme se tak o květy. Nízké odrůdy s kompaktním růstem lze použít do předzahrádek, skalek, podél cestiček i k plošné výsadbě svahových partií. Tam lze s velkým efektem střídat panašované odrůdy s odrůdami s tmavě purpurovým listem (např. odrůda 'Wine and Roses' – ‚Alexandra‘). Ty jsou také mimochodem velmi žádané do řezaných kytic.

Do dnešní doby bylo vyšlechtěno na 170 odrůd. Velké množství v současnosti pěstovaných odrůd pochází také z Francie, Holandska, USA a

Kanady. Od první poloviny 80. let minulého století probíhá šlechtění vajgélií také u nás ve výzkumném ústavu v Průhonících. Cílem průhonického šlechtění je získat rostliny s kompaktní stavbou keře, menším vzrůstem, s dlouhým a bohatým kvetením a dobrou odolností vůči mrazu. Při zahájení šlechtitelského programu bylo využito mezidruhového křížení, ze kterého byl vybrán semenáč vyznačující se především zakrslým vzrůstem. Ten získal pojmenování ‚Piccolo‘. Tato odrůda byla použita jako zdroj zakrslosti v dalším šlechtění. Doposud vyšlechtěné průhonické odrůdy lze rozdělit do dvou skupin – na nízké a na středně vysoké vajgélie v celé barevné škále květu. Odrůdy se vyznačují dobrou zimovzdorností a počátkem kvetení na konci května. Doba kvetení je zpravidla delší než 3 týdny.

Nejnámější a nejúspěšnější nízkou vajgélií vyšlechtěnou v Průhonících je již výše zmíněná odrůda ‚Piccolo‘. Tato odrůda se vyznačuje hustým, kompaktním keřem, dorůstajícím výšky 60 – 80 cm a šířky okolo 1 m. Nálevkovité květy mají světle karmínově růžovou barvu. Odrůda byla v 90. letech odprodána do zahraničí, kde se množí pod označením ‚Pink Poppet‘ a je právně chráněná v Evropské unii a USA.

Mezi další významné nízké odrůdy patří právně chráněná ‚Cumula‘. Tato odrůda je typická svým hustým keřem polokulovitého tvaru. Větve pokrývají povrch půdy a tím nedovolují prorůstání plevelů. Starší keře dosahují výšky jen 50 – 70 cm a šířky 1 m. Je tedy vhodná i při plošné výsadbě. Rostliny kvetou až druhým nebo třetím rokem po zasazení. V prvních letech květy krátce po rozkvetu zarůstají mladými letorosty, v pozdějších letech je keř pokryt záplavou růžových květů. Růžový květ s nádechem do karmínova má odrůda ‚Erida‘, která kvete bohatě a kvetení opakuje. Vzrůst má střední, keř je vzpřímený až rozkladitý a dosahuje výšky do 70 cm. Dalším zástupcem nízkých chráněných odrůd je ‚Vega‘. Její keř roste slabě, rozkladitě a dorůstá 50 cm výšky a 70 cm šířky. Květ je karmínově červený, zvonkovitý. Odrůda opakuje kvetení.

Z dalších nízkých stojí za zmínku červeně kvetoucí ‚Norma‘, ‚Musca‘ a karmínově kvetoucí ‚Taura‘, ‚Lyra‘ a ‚Antila‘. Poslední dvě dorůstají jen do výšky okolo 30 cm a patří mezi průhonické odrůdy s nejmenší výškou. Zajímavostí je i klon, jehož starorůžové květy jsou plnokvěté. Kromě toho se v současnosti testují klony s bílou a krémovou barvou květu, které by barevnou škálu květů nízkých odrůd obohatily.

Mezi středně vysoké vajgélie lze zařadit chráněnou odrůdu ‚Volans‘, která se vyznačuje vzpřímeným vzrůstem, výškou keře 120 – 150 cm a šířkou 1 m. Poupě je bílé s růžovým nádechem a zvonkovitý květ má bílou barvu se žlutou skvrnou. Do této skupiny lze přiřadit odrůdu ‚Lacerta‘ s růžovým vonným květem a keřem dorůstajícím do výšky 120 – 140 cm, bohatě kvetoucí odrůdy ‚Odorosa‘ a ‚Sagita‘ s květem karmínovým, které se hodí do volně rostoucích živých plotů. Odrůdy ‚Auriga‘, ‚Carina‘ a ‚Tucana‘ mají červeně karmínový květ, kvetou bohatě a keř dorůstá do výšky 120 – 140 cm a šířky 1 m. Mezi středně vysoké vajgélie lze zařadit i celou skupinu klonů, jejichž květy jsou dlouze nálevkovité, barvy od bílé přes celou škálu růžové až po červené. Rostliny často kvetou po dobu až 4 týdnů. Kvetoucí větve těchto odrůd jsou obaleny takovým množstvím

květů, že připomínají liščí ohony. Růst keřů je vzpřímený. V následujících letech by sortiment průhonických vajgélií mohl být obohacen o nové odrůdy nízkých i středně vysokých vajgélií s různou barvou listů, neboť v současnosti se hodnotí řada perspektivních rostlin s barvou listů od zlatožlutých, přes bronzové až po tmavě hnědočerné.

Průhonické šlechtění vajgélií se dostalo ve větší míře do povědomí nejen v České republice, ale i v zahraničí až s odprodejem odrůdy ‚Piccolo‘. K jeho dalšímu zvýšení by mohlo dojít díky odrůdám ‚Cumula‘, ‚Vega‘ a ‚Taura‘, které jsou testovány v zahradě Královské zahradnické společnosti ve Wisley ve Velké Británii. To však bude záležet hlavně na jejich úspěchu či neúspěchu v těchto zkouškách.

Vajgélie lze také použít v architektuře zahradní i parkové, obzvláště vzhledem k celosezónnímu různorodému zbarvení listů, což je zvláště efektní v plošném a pohledovém řešení v různých bližších i vzdálenějších partiích zahrady. Také použití ve svahovém terénu umožní zdůraznit efekt barevnosti nejen květů, ale v celé sezoně i listů.

Literatura:

- V. Walter: Pěstování okrasných stromů a keřů
Král. Zahrad. Společ.: Okrasné keře
V. Větvička a kol.: Okrasné keře
D. H. Hessayon: Okrasné stromy a keře v zahradě

Z použitých zdrojů sestavila J. Knížková

Historické růže jako vhodná volba do drsných poloh

Moje zahrada leží v lokalitě s podmínkami pro růže nijak ideálními. (SV stráň, na jaře a na podzim vlivem sousedního vzrostlého lesa velmi málo slunečního svitu, kyselá těžká jílovitá půda, vysoká vzdušná vlhkost a časté mlhy, mrazová kotlina v celkově velmi chladné oblasti s pozdním nástupem jara). V podstatě se jedná o místo vhodné spíše pro rododendrony než pro růže. Ale protože jsem umíněná, rozhodla jsem se pěstovat zde růže.

Klasické čajohybridy a hlavně peretiánky a jejich potomci tu mají těžký život. Každoročně vymrzají téměř k zemi a i přes zakrývání zemí, listím a chvojím. Oranžové kultivary typu Whisky, Wiener Charme, Valencie apod. tu nemají šanci vůbec. Ráda se jimi pokochám při návštěvě školek či rozáříí, ale po několika marných pokusech je již do zahrady nechci. Přeji si, aby mi zahrada dělala radost, aby v ní bohatě kvetly keře zdravých životních růží, nechci mít v zahradě růžové „sanatorium a JIPku“, kde budu každý rok piplat neudrživé vznešené křehotinky. Dávám zásadně přednost růžím s deklarovanou mrazuvzdorností alespoň pro zónu 6, nejlépe ale 5, 4 a méně – většina republiky je zóna 6 a chladné oblasti zóna 5, uvnitř velkých měst bude zóna 7.

Musím se přiznat, když jsem před x-lety propadla růžím, tak jako každý začátečník jsem osazovala záhony právě těmito křehotinkami. Nadšeně jsme s přítelkyní růžařkou sháněly všechny u nás dostupné velkokvětou a obzvláště jsme milovaly zlaté odstíny. Nehleděly jsme na odolnost, jediné co bylo určující bylo nádherné poupě. Jenže praxe mě naučila, „že není zlato co se třpytí“. A přicházelo zklamání... Brzký nástup černé skvrnitosti byl u nich téměř pravidlem. Některé sbíraly sílu k druhému zakvetení dva měsíce. Jiné se zase zmožily jen na několik (i když nádherných) květů za sezónu. Někteří pracně sehnání „exoti“ měli sice výstavní poupě, ale rozvitý květ už nadšení nevzbuzoval, o tvaru keře ani nemluvě. Jiné třeba voněly, ale květ opadal již druhý den po rozvítí. A tak se postupně výsadby velkokvětém redukovaly – většinou samy po zimě. Dnes už z prvotního nadšení zbyly jen ty nejodolnější a nejoblíbenější, které příležitostně doplňuji moderními odolnějšími odrůdami. Už nepreferuji u růží poupě, dnes dávám důraz na vůni a krásný rozvitý květ, obzvláště je-li trvanlivý. Nejde mi o řezané kytice, ale aby bohatě kvetoucí keř zdobil zahradu a nevymrzal.

Velký vliv na změnu preferencí mělo otevření hranic nejen pro lidi, ale i pro růže. Nejdříve přišly zahraniční knihy, pak nesmírná spousta informací po internetu a nakonec dorazily do české kotliny i ty dříve neznámé či nezískatelné odrůdy a skupiny růží.

Díky kvalitním publikacím o starých růžích, se začaly v mé zahradě objevovat zapomenuté historické růže. Mám je moc ráda. Splnily přesně moje představy. Každý rok mě okouzlují bohatostí kvetení, variabilitou růžových odstínů a hlavně vůní, která u velkokvěték bývá vzácná. Renesance zájmu o historické růže zažívá v západních zemích boom již desítky let (mimo jiné díky jejich propagátorovi Grahamu Thomasovi, růžaři Peteru Bealovi a desítkám zájmových organizací milovníků historických růží). Také u nás přibývá sběratelů starých odrůd, zvyšující zájem o ně je vidět i na změně v sortimentu růžových školek. Když jsme prezentovali ve stánku Zahrádkáře na výstavě Růžová zahrada, lákaly svou vůní kolemjdoucí návštěvníky. Starší generace poznávala stolítky a dost návštěvníků hrdě hlásalo, že je mají na zahradě dodnes. Velmi častým dotazem bylo, zda a kde se tyto staré odrůdy dají koupit. A tak jsme museli psát na papírek tipy na školky, o kterých víme, že je mají v sortimentu.

Mnoho starých růží zmizelo ze zahrad, protože tzv. kvetly jen jednou a to je činilo v očích majitelů málo zajímavé. Vytlačovaly je sice méně mrazuvzdorné a na péči náročnější, avšak nemontující odrůdy. Ale málokterá z těchto opakujících odrůd se co do počtu květů za sezónu může vyrovnat množství květů na jednoukvětoucí růži. Je zajímavé, že dodnes nikdo nevyčítá šeříkům, forsýtiím, magnóliím a podobným keřům, že se obalí květy jen jednou v roce, ale stejná vlastnost u růže byla důvodem pro její likvidaci. Přitom se jedná o ideální růže ke starým chalupám a pro ty, kteří nemohou či nechťejí věnovat volný čas okopávání a ošetřování růží. Stačí jednou za rok jim věnovat hodinu času a po odkvětu je lehce sestříhnout a zatvarovat keř, eventuelně zamulčovat proti plevelům.

Gallicy

Neznám odolnější a mrazuvzdornější růže než gallicy, jsou to velmi skromné a nenáročné růže. Vyžadují minimum péče v roce a rostou bez hnojení i zálivky. Odrůdy nabízejí jednoduché (žíhaná *Rosa Mundi*), poloplňné (Officialis, puntíkovany Alain Blanchard) i velmi plné květy (Charles de Mills) v tónech od jemně bělorůžové (Duchesse de Montebello, Belle Isis) přes kouřově růžovou (Jenny Duval), po nejtemnější fialově vínovou (Cardinal de Richelieu). Nemají velké ostny, jen jemné ostence a štětiny. Vytvářejí přirozeně kompaktní keře, většinou 1 – 1,5 m výšky i šířky. Do výčtu jejich ctností patří záplava krásných voňavých květů jednou v roce začátkem června, kdy kráslí zahradu 2 – 3 týdny. Nepodléhají tolik houbovým chorobám a to i bez chemické ochrany – v době květu jsou zdravé, později pokud se objeví černá skvrnitost, tak listy odolávají a neopadávají. Jedinou nectností může pro zahradu být jejich sklon k odnožování – nejlépe je vysadit je tam, kde se mají objet sekačkou.

Alby

Podobně odolné a voňavé jsou alby v bílých (Alba Maxima, Suaveolens) a sladce růžových tónech (Königin von Denmark). Opět jsou to růže voňavé a výborně mrazuvzdorné. Keře jsou to mohutné, dorůstají 1,5 až 2 m, typ tvaru keře jako *Rosa canina*, mají matné šedomodré olistění a ostré ostny. Jsou výrazně odolnější chorobám než růže šípková. Kvetou také jen jednou v roce. Opět jsou to růže ideální do vyšších poloh, nevyžadují prakticky žádnou údržbu. Alby jsou růže typické pro německou vesnici, podle místních tradic musela být ke každému nově postavenému domu vysazena pro štěstí nějaká alba. Jsou to dlouhověké rostliny a protože si jich majitelé po generaci vážili, tak do dnešních dnů přežily desítky odrůd, možná i více. Několik odrůd se dá koupit i v ČR (Felicite Parmantier, Chloris, Incarnata).

Centifolie a muscosy

Dobře zimovzdorné, ale méně odolné proti houbovým chorobám jsou centifolie (Fantin Latour, Centifolia variegata, Juno) a jejich mutace – muscosy (Mousseux du Japon, Blance Moreau, Mme Lius Leveque, Salet). Stolístky a mechovky vynikají krásou extrémně plných květů s nádhernou intenzivní vůní. Právě pro tuto vůni byly u nás dříve neveliké oblíbené a pěstovaly se téměř v každé zahrádce. Ještě dnes je najdeme na venkově. Na to, jakou krásu květů poskytují vyžadují jen malou péči. Jsou vděčné za přihnojení, zálivku v suchém období a nejlépe se uplatní jako solitéra – keř je pěkně fontánovitě tvarovaný, působí křehce (Centifolia Mucosa) a dosahuje výšky 1 – 1,5 m. I tyto růže najdou uplatnění v drsných polohách. Určitě by vás zaujalo ono zvláštní mechování u fialové růže William Lobb, která je ze všech odrůd nejbujnější a dá se vést jako bujná pnoucí růže po fasádě. Nebo zvláštní zlistnatělé kališní listky u Chapeau du Napoleon.

Damasceny

Ač by se to podle názvu nezdálo, v chladných polohách výborně porostou i damasceny, keře jsou to odolné a velké 1 – 2 m. Květy se pohybují opět

v bílých (Leda) ale hlavně růžových tónech (Celsiana, nebo obě barvy na jednom keři – York Lancaster). Z klasických damascen známých jako olejodárné růže, bych pro jejich vůni a odolnost doporučila např. klasickou Trigintipetalu, nebo bílou Mme Hardy, která vstoupila do Síně slávy WFRS nebo nepřekonatelný Ispahan – historickou růží jež začíná kvést jako první a dokvétá jako poslední.

Portlandky

Z opakujících růží jsou výborně mrazuvzdorné nižší kompaktní keře portlandek. Jsou to potomci opakovaně kvetoucí damascenky bifery (Quatre Saisons), podědily mrazuvzdornost, květ i vůni. Opakují kvetení celé léto až do podzimu v průměru každých 6 týdnů. Nejsou to příliš růže k řezu, mají pro ně typickou krátkou květní stopku, květy jsou jakoby přisedlé těsně k listům. Odstraňování odkvetlých květů urychlí opakování, navíc květy špatně čistí, takže by nepříspěly ke vzhledu keře. Nejznámější odrůdy Rose de Rescht, Jacques Cartier, Comte de Chambord, Yolande d'Aragon nebo Artur de Sansal či Mogador potěší v zahradě každého milovníka starých růží. Pokud chcete jen tak zkusit pěstovat na své zahradě historickou růží, tak sáhněte mezi portlandky, jsou spořádané růstem do 1,2 m, voní, bohatě kvetou a opakují kvetení.

To by byl výčet těch opravdu odolných a mrazuvzdorných historických růží, respektive celých skupin, které lze takto označit. Bourbonky a hybrid perpetuely k nim nepočítám, protože se o nich všeobecně nedá říci, že jsou mrazuvzdorné. Navíc obě skupiny trpí černou skvrnitostí, takže rozhodně nepatří mezi bezúdržbové růže. Našly by se mezi nimi výjimky, ale není jich mnoho. Výborně mrazuvzdorná bourbonka je Honorine de Brabant a Louise Odier, slušně odolává také Reine Viktoria a její sport Mme Pierre Oger. Hybrid Perpetually mají odolnost jen průměrnou, snad jedině odrůdy Ulrich Brunner Fils a Mrs. John Laing. Obě tyto skupiny jsou v mé zahradě také velmi náchylné na skvrnitost kůry, tím pádem je nutné je na jaře velmi hluboce řezat – snad opět vyjma výše uvedených odrůd.

Na závěr je třeba říci, že historické růže na rozdíl od ostatních růží nijak nezazimují.

V. Milerová

Den otevřených dveří v soukromém sbírkovém rozáriu

Jistě jen málokdo z milovníků růží nezná internetové stránky www.krasneruze.cz. Zakladatelkou tohoto webu je paní vystupující pod přezdívkou Dresla, velká znalkyně a sběratelka růží, členka stálé hodnotitelské komise v Mezinárodním soutěžním rozáriu v Hradci Králové. Stránky původně založené jako prezentace jejího rozária dnes fungují jako nejlepší, největší a nejodbornější diskusní fórum o růžích na českém internetu. Povídají si zde o růžích pěstitelé z celé republiky a celý rok si předávají informace a zkušenosti.

Jedná se o poměrně velkou skupinu milovníků růží a velmi zkušených růžařů, ale také o nové začínající pěstitele, kteří pokud se zeptají na nějaký problém, dostávají obratem od zkušenějších erudované rady. Fórum je velmi živé s vysokou návštěvností, probírají se zde dopodrobna zkušenosti a postřehy o jednotlivých aspektech pěstování růží (např. mrazuvzdornost, metody zimování nebo množení, licenční problematika, choroby a poruchy růstu, identifikace historických odrůd, typické znaky růží jednotlivých šlechtitelů, tipy na významná rozária atd, ale i volná diskuze prostě jen o tom, že růže jsou krásné...). Jsou to ideální stránky pro pěstitele růží, který si chce porovnat zkušenosti a načerpat nové informace a inspirace, ostatně předpokládám, že většina z vás už je zná.

Autorka Dresla na okraji křivoklátských lesů ve vesnici Horní Bezděkov již pár let buduje rozsáhlé soukromé sbírkové rozárium ve stylu anglické zahrady. Na její Den otevřených dveří (letos již druhý) se sjíždějí on-line přátelé růží z celé republiky. Na oploceném bývalém poli za vesnicí se rodí na české poměry unikátní projekt sbírky starých historických a moderních sadových a romantických růží vkomponovaných do trvalkové zahrady, zatím o rozloze 4000 m². Důraz je kladen na růže mrazuvzdorné a odolné, které nepotřebují pravidelnou péči a prospívají i bez zimování, klasické čajohybridy zde prakticky nenajdete. Zahrada je členěna do čtverců o straně 12,5 m vysazených jednak tematicky a jednak podle jednotlivých barev. Letos zde kvetlo téměř 900 odrůd růží a nespočetně zajímavých a vzácných trvalek. Jedná se o projekt, který co do rozsahu a počtu odrůd nemá v ČR obdoby. Na Den otevřených dveří je její zahrada otevřena všem návštěvníkům, kteří mají možnost si výsadby projít, inspirovat se, podělit se o zkušenosti, poradit se, nebo si je popovídat o svém koníčku. Některé odrůdy z její sbírky nerostou nikde jinde v ČR. Projekt je stále ve fázi budování a zrodu, zcela hotové jsou jen některé čtverce, jiné se stále dosazují. Díky každoročnímu okusu zvěří není ani pozemek lemován živým plotem, půda bývalého pole je také neskutečnou zásobárnou semen a odděnků plevelů a bodláků, nemluvě o náletu semen z okolních neudržovaných zaplevelených škarp. Autorku Dreslu tak čeká i v budoucích letech vpravdě sisyfovská práce.

V. Milerová

Nově založená ukázková zahrada při e-shopu růží

V letošním roce se naplno rozběhl nový e-shop s růžemi se sídlem v Přerově nad Labem www.obchodsruzemi.cz. Majitelka obchodu paní Hana Veselá buduje na 3500 m² pozemku v blízkosti svého domu ukázkové a sbírkové rozárium. Najdete zde vysazen prakticky celý sortiment nabízený v e-shopu, růže si můžete prohlédnout tzv. na živo a porovnat a posoudit jejich reálný vzhled s vašimi představami. Některé odrůdy také můžete na místě hned zakoupit kontejnerované. Rozárium je zcela nové, bylo vysazeno na podzim r.2010 a růže se již v letošním roce měly čile k světu – inu, úrodná polabská půda. Rozárium je členěno tematicky do čtyř bloků. V části české růže

naleznete výběr odrůd Böhma, Večeři, Havla, Strnada, Urbana, ale i miniatury pana Györyho, které před několika lety představila českému trhu růžová školka pana Šípa ze Skaličan u Blatné. Druhý blok obsahuje všech cca 70 povolených licenčních odrůd Anglických růží pro český trh. V třetím bloku jsou vystaveny historické odrůdy růží a ve čtvrtém růže botanické. Rozárium ještě zdaleka není hotové, ale rodí se zde velmi zajímavý projekt, který rozhodně stojí za povšimnutí. Již letos zde bylo mnoho k vidění a půjde-li budování stejně úspěšně i příští rok, bude toto ukázkové rozárium v červnu 2012 velmi zajímavým tipem na výlet.

Zpravodaj Rosa klubu ČR č. 100

Za kosatci do Průhonice na Chotobuz

Průhonice představují v našem zahradnickém světě podivuhodnou destinaci. Najdete tu proslulý zámecký park a ještě dvě botanické zahrady. První je Dendrologická zahrada Výzkumného ústavu Silva-Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, ale kromě této je ještě tak trochu utajená Botanická zahrada Chotobuz, jejímž zřizovatelem je Botanický ústav Akademie věd ČR.

Botanická zahrada v Chotobuzi byla založena 1. ledna 1963, ale veřejnosti byla až do 90. let nepřístupná a sloužila výhradně k výzkumu a přechovávání genofondů.

Teprve v roce 1994 získal ústav grant Ministerstva životního prostředí na vybudování Expoziční zahrady o rozloze 3,5 ha podle architektonické studie prof. Ivary Otruby, která ovšem byla zrealizována jen zčásti. Nicméně právě do tohoto prostoru se z experimentální pěstitelské části postupně stěhuje to nejatraktivnější ze zdejších sbírek, které jsou v mnoha ohledech unikátní. Zahrada se například může pochlubit jednou z nejrozsáhlejších sbírek kosatců v Evropě, kterou nám může závidět celý svět. Obsahuje totiž přes 200 původních druhů a kultivarů. Jejím správcem je Mgr. Jan Blažek, který zde v uplynulých desetiletích nashromáždil spousty starých hybridů, jež se dnes vyskytují už jen vzácně ve venkovských zahradách nebo zplaněle, ale pro současné pěstitele jsou velkým přínosem. Zvláštní pozornost zasluhují nejstarší tzv. „německé“ kosatce, dále rozmanité nižší formy tohoto pěstitelsky stále velice atraktivního rodu a také kultivary původního českého šlechtění. V zahradě je pak kromě kosatců k vidění na 700 kultivarů kulturních růží, 200 odrůd denivek, 200 kultivarů pivoňek a také na 100 kultivarů leknínů.

Všechny tyto sbírky v Průhoncích na Chotobuzi jsou k vidění v rámci tzv.

Trvalkových dnů, letos 1.- 3. června 2012.

Ale kromě této akce je možno zavítat do zahrady denně až do konce června. Přístupná je také ze zámeckého parku a návštěvníky k ní navedou ukazatele.

Zatočte s kompostérem

(Přiznám se vám, že ten mnohoznačný nadpis mě zaujal a koneckonců také i to, čeho se týká, tak si dovoluji vám ho přetisknout)

Kompostér značky Tumbleweed je opravdu uzpůsoben pro otáčení a to přímo kolem své osy. Vyhnete se tím komplikovanému přehazování a promíchávání kompostu. Jednoduše prý stačí jednou za pár dní kompostér otočit. Díky optimální velikosti a tvaru kompostéru zvládne otáčení i při zcela naplněné nádobě každý. Otáčením se kompost dobře promíchává a vytváří tak ideální podmínky pro rychlé kompostování. To, že se při kompostování nádoba vlastně nedotýká země, přispívá k tomu, že hodnotné živiny zůstávají v nádobě a neprosakují do půdy. Kompostér můžete naplnit jednorázově nebo plnit průběžně po delší časové období. Lze ho využívat i pokud na své zahrádce neprodukujete velké množství organického odpadu. K výrobě kompostu není totiž potřeba nádobu zcela naplnit. Kompostér koupíte na www.ekodomov.cz nebo www.mall.cz.

Pozor – novinka pro růže!

Z rakouské metropole si můžete přivést neobvyklý suvenýr – sloní trus. Jeho prodejem si přivydělává zoologická zahrada u vídeňského zámku Schönbrunn. Hnojivo s názvem Elefantenglück (Sloní štěstí), prodávané v dobře uzavřených pětilitrových kbelících za 3,50 Eura, je údajně velmi jemné a při tom velmi výživné. „Zvlášť se hodí pro pěstování růží“ říká ošetřovatel slonů Ramon Salaun. Zdroje kvalitního hnoje se při to zdají nevyčerpatelné.

O pravidelné dodávky této speciality se starají tlustokožci Drumbo, Tonga, Mongu, Numbi a Kibo. Pokud do Vídně nebudete mít cestu, tak naše trojská ZOO nezůstává pozadu. Po vzoru vídeňské ZOO začala v minulém roce také nabízet kyblíčkový sloní trus o váze 1,5 kg a to pouze ve specializovaném stánku u východu ze Zoo pod restaurací Oceán. Cena je 70.- Kč a při vrácení vymytého kyblíčku je cena pouhých 50.-Kč. Stánek je v provozu vždy o víkendy po celou dobu návštěv. Mimo víkendy lze kontaktovat pana Martina Lukače na tel.č. 775449577. Ředitel Dr.Miroslav Bobek to okomentoval následovně:

„Věřím, že zahrádkáři novou položku našeho sortimentu ocení a vzhledem ke svému příjmení jsem prostě prodej zavést musel. Už při přípravě projektu jsem čelil dotazům, zda bude trusu dostatek. Vzhledem k tomu, že každý slon vyprodukuje za pouhý jeden den 140 až 180 kg trusu, myslím, že jsme na nápor zahrádkářů dostatečně připraveni.“

No a o pravidelné dodávky této speciality se v naší pražské ZOO starají samec Mekong a samice Shanti a Gulab (jméno v překladu znamená růže – jak příhodné..).

KLUBOVÝ ŽIVOT

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Nabídka exkurzí:

1. Dendrologická zahrada v Průhonicích **středa 16.května 2012** od 14 hod.
– provází p. Kiesenbauer. Sraz je u vchodu u prodejní zahrady.
Prodejní zahrada otevřena do 17 hod. Autobusy z Opatova 363 a 385, zastávka “Čestlice-Aquapalace“ a kousek zpět.
2. Zahrada BÚ v Průhonicích - Chotobuzi **úterý 29.května 2012** ve 14 hod.
- zahradou provází RNDr. P.Sekerka – téma kosatce (event. i pivoňky).
Sraz u vchodu do zahrady v Lesní ul. před Botanickým ústavem.
Autobusy č.363 nebo č.385 z Metra “Opatov“ v 13¹⁵ hod, stanice “Průhonice náměstí“, pak kousek rovně pěšky Dobřejevickou, asi čtvrtá ulice doprava je Lesní.

1. Výlet do Polabí

Výlet se koná **v sobotu 23.června 2012** a bude obsahovat návštěvu Polabského národního muzea v Přerově nad Labem, dále rozárium pí. Veselé Obchod s růžemi, školky Montana, Botanicus Ostrá nad Labem a na závěr jsme ve Všejanech u př. Jarmilky Melicharové na zahradě.

Cena zájezdu je 350 Kč pro členy Hortiklubu.

Odjíždí se od hotelu Opera, sraz v 7⁴⁵ hod.

Platí se ráno před odjezdem, prosíme všechny o včasný příchod.

Odjezd v 8⁰⁰ hod.

2. Výlet na jižní Moravu a rakouského Tullnu – 2 denní

První den: Praha (hotel Opera) – Brno – Lednice – Znojmo – Vranov n.D.- Klatovka (nocleh).

Druhý den: rakouský Tulln, na zpáteční cestě možnost navštívit Telč.

Výlet se koná **15. – 16. června 2012** (pátek a sobota),

sraz u Hotelu Opera v 7⁴⁵ hod.

Cena zájezdu s noclehem je 880 Kč.

Spojení na vedoucí zájezdové sekce:

Ing. Eva Přibíková

Tel. večer: 20-21hod. – 312 583 149 nebo kdykoliv přes den mobil 602 407 159

Mail. eva.pribikova@seznam.cz

Výlet „Tulln“ prosíme zaplatit složenkou na adresu:

Ing.Eva Přibíková, Neuměřice 66, 273 26 Olovnice, okres Kladno.

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Aranžování v dubnu je zajištěno s Míšou Lorkovou v úterý 17.dubna 2012 v 16³⁰ hod v Rokycanově ulici.

Na vaši hojnou účast se těší Míša a vaše nová vedoucí aranžování J.Melicharová (606 929 818, 603 158 849, mail: jara.melicharova@seznam.cz).

Termíny podzimního aranžování jsou stanoveny na **16.10.2012 a 20.11.2012**. Vedoucí ing. Dana Velebová prosí všechny účastnice o sběr a sušení materiálů k podzimnímu aranžování.

JUBILEA

V 1. pololetí roku 2012 se kulatých nebo polokulatých narozenin dožívají tyto členové Hortiklubu:

Lainová Jarmila

Němečková Margita

Švecová Jaroslava

Truhlář Stanislav

Rybář Ivan

Německá Božena

Pavlíková Helena

Janatová Vlasta

Svobodová Věra

Pavlík Jiří

Libichová Hana

Kaiseršot Stanislav

Hortiklub všem jubilatům přeje vše nejlepší a hodně zdraví do dalšího života!

oooooooooooooooooooooooooooo

Vážení a milí přátelé hortiklubáci!

Přeji vám jménem redakce Zpravodaje i celého výboru Hortiklubu pěknou sezonu na svých zahrádkách, necht' se nám jaro a léto vydaří nejen pěkným počasím, ale i dobrým zdravím a těším se na naše setkávání zase v podzimním běhu přednášek a všech společných akcí.

Tak tedy hezkou sezonu.

J. Knížková

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátit, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuelně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č.124 je 2.9.2012.